

Target setting: to investigate the issues of state policy, its theory, content and methodology, comprehension by scientists and socio-political discourse, to analyze the current stage of the implementation of educational policy at all levels as areas of interrelations between different social groups and individuals within the framework of the use of public authorities for the realization of socially significant interests and needs.

Actual scientific researches and issues analysis. Important aspects and topical issues of state policy are highlighted in the writings of such scientist as V. Brazil, T. Boychenko, K. Vashchenko, Y. Kovbasyuk, Zbrodskaya, Yu. Surmin, V. Shvedagon.

The research objective: to analyze and generalize the notion of educational policy, determine the connection between national security and the state of the education policy, the need for the introduction of a Ukrainian-speaking educational policy in the country, in the face of an external enemy.

The statement of basic materials. The decentralization reform in Ukraine involves the transfer of resources and powers from the central authorities – local. Education is one of the largest segments of the provision of public services that any community uses. The Government of Ukraine has recognized education as a priority sector, knowing in future the return on investment in the strictest capital – a person. Implementing a consistent educational policy at all levels of government is an absolute guarantee of community development. Its future depends on the educational policy of the country, because nobody has the dubious thesis of recognizing the educational strategic resource for ensuring national interests, strengthening the position in the world landscape and preserving the integrity of the borders. The lack of a consistent and systematic Ukrainian-centric educational policy can lead to grave consequences for the statehood of Ukraine.

Conclusion. The process of decentralization involves a profound reorganization of the power vertical, the reform itself involves the transfer of greater powers and resources to the level of territorial communities and has a major impact on the political, administrative, financial and other spheres, including education. But state education policy is a guarantee of the territorial integrity of the country, its economic development of independence, and it must respond at all levels of government to the basic principles and principles laid down in the new educational law.

Keywords: educational policy, state educational policy, statehood, independence, priority, national defense.

* * *

УДК 1(091):316.39;82–9

Якимчук О.,
кандидат філософських наук, старший
викладач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), zhzhkot@gmail.com

Ключові суперечності становлення української системи освіти

Посткомуністична трансформація в Україні позначилася на розвиткові всіх сфер соціальної життєдіяльності, в тому числі і на освіті. З проголошенням незалежності перед освітньою системою були поставлені нові пріоритети і цілі. Вона переходила на нові принципи роботи, завдяки яким планувалося позбавлятися від негативних моментів радянської спадщини. Але процес реформування системи освіти, її оновлення і переформатування був складним і суперечливим. В статті піднімається проблема аналізу таких суперечностей, а також необхідності їх врахування при формуванні нової освітньої політики в сучасній Україні.

Ключові слова: людина, освіта, культура, система освіти, освітня політика, реформування освіти, пострадянська трансформація освіти, соціокультурне значення освітніх трансформацій.

Проголошення незалежності й начало розбудови української держави поставило низку завдань економічного, політичного, соціокультурного штибу, головним серед яких було й залишається в наші дні формування людини як основного суб'єкта перспективних соціальних змін. Люди потребували, насамперед, звільнення від облуди більшовицької ідеології, повернення до витоків української національної культури, усвідомлення себе у якості повноцінного представника українського народу, який має глибокі історичні корені й не менш глибоку цивілізаційну перспективу. Останнє потребувало невідкладного виходу з системи освіти колишнього СРСР, формування

національної системи освіти, яка б забезпечила становлення особистості як патріота і громадянина, її професійне зростання і необхідні для життя компетенції. Після розпаду СРСР, проголошення незалежності нашої країни проявилися перші суперечності становлення української національної системи освіти («науковий націоналізм» та інші помилки).

Так, на початку 90-х років ХХ сторіччя у наукових колах України розгорнулася дискусія про нове змістовне наповнення гуманітарних дисциплін. Піднімалася проблема створення та викладання основ державницької ідеології у навчальних закладах. Зокрема деякі вчені запропонували викладати так званий «науковий націоналізм», фактично замість наукового комунізму. Така ідея викликала бурхливу дискусію серед науковців та громадськості, оскільки не відповідала принципам демократичного суспільства – плюралізм та конкуренція ідеологій, деідеологізація науки та освіти. В той же час незалежна Україна потребувала наукового обґрунтування стратегії подальшого розвитку, визначення концептуальних засад державотворення. Така суперечність відобразилась, перш за все, у становленні політичної науки в Україні, її сутнісного розуміння та соціального призначення.

У зв'язку з вищезначеним, проблеми становлення політичної науки ставали темами конференцій і «круглих» столів з моменту офіційного дозволу на її існування. Основний зміст дискусій зводився до деідеологізації політології, визначення її змісту і створення понятійного апарату. В зв'язку з тим, що початок становлення політології співпав з етапом формування національних структур незалежної держави, в цей період домінували дослідження, присвячені національній державі, ролі національної ідеї у формуванні демократії, особливостям української культури й української традиції демократії, що в деякій мірі стимулювало адміністративну спробу замінити політологію українським «науковим націоналізмом». У вузах була відсутня типова навчальна програма з політології для навчальних закладів та державні освітні стандарти з цієї дисципліни. Замість цього була розповсюджена з грифом Міністерства освіти України концепція наукового націоналізму, яка по суті, повинна була замінити політологію [5, с. 12].

Основна ідея цього курсу полягала у створенні альтернативного предмету тій політології, яка експортувалася з-за кордону і ніяк не могла бути, на думку деяких вузівських працівників, адекватним інструментом аналізу політичних процесів в Україні. Він повинен був стати ядром української політології. Цей проект мав назву «Концептуальні засади української політології» і був розроблений на кафедрі політології Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Він заперечував наукові досягнення світової політології і пропонував створити окрему навчальну та наукову дисципліну – «українську політологію», предметом якої мало стати вивчення закономірностей політичного життя в Україні. Проект був розісланий на початку 1993 року для обговорення на кафедрі політології і політологічні наукові інститути та викликав гостру дискусію щодо проблем української політології. Її підсумки були підбиті у 1994 році на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська політологія: проблеми становлення і перспективи розвитку», учасники якої

майже одноставно піддали проект різкій критиці. Основними аргументами проти цього проекту стали такі положення: українське політичне життя демонструє лише вияв загальних закономірностей у специфічних умовах, тому не можна відривати українську політологію від світової; будь-яка дисципліна є наскільки науковою, наскільки вона оперує об'єктивним, а не упередженим знанням і жодна ідеалізація подій та процесів не сумісна з науковим знанням; Україна протягом семи століть не мала суверенної державності, внаслідок чого немає достатнього емпіричного матеріалу, щоб виводити власні політичні закономірності [8, с. 92].

З нашою точки зору, важливо, що наукова спільнота та громадськість відкинули спроби ідеологізації політичної науки, завдяки чому становлення української політології відбувалося в контексті розвитку світової політології та ввібрало в себе як закордонні здобутки, так і національні досягнення в цій царині. Завдяки зусиллям вчених і викладачів цей курс не був введений, а поняття «науковий націоналізм», як провідна категорія концепції національної держави, не утвердився ні в практичному, ні в теоретичному планах.

Продовжуючи аналізувати становлення української освіти зазначимо, що системною світоглядною суперечністю її розвитку в перші роки незалежності було не співпадіння проголошених цілей демократизації, гуманітаризації, плюралізму з наявним радянським спадком в цій сфері. Фактично в той період вітчизняної історії зіштовхнулися дві освітні парадигми – радянська та демократична.

Державними діячами, педагогами та громадськістю докладалися значні зусилля для подолання негативних рис радянської системи освіти, а саме: державний монополізм в управлінні, її авторитарний і політичний характер; перенасичення змісту освіти й виховання комуністичною ідеологією; вилучення національної складової з освіти і здійснення її системної русифікації; однотипність навчальних закладів, планів, форм і методів педагогічного процесу тощо [1, с. 17].

Становлення національної системи освіти потребувало напрацювання нових методик викладання, видання навчально-методичної літератури згідно тим цілям, що були окреслені у тогочасних програмових документах. Виникла проблема (суперечність): з одного боку, необхідність збереження позитивних напрацювань попередніх поколінь педагогів, а з іншого – оновлення всього комплексу навчально-методичного забезпечення різноманітних навчальних дисциплін. Даний процес потребував системності, вираженості, послідовності та динамізму, чого бракувало на першому етапі становлення української системи освіти.

Зокрема, аналізуючи особливості організації навчально-виховного процесу, методичні принципи та прийоми викладання навчального матеріалу з іноземної мови у 90–ті роки ХХ – початку ХХІ століття, О. Шендерук, зазначає, що з'являються перші спроби відродити національну методику викладання іноземних мов. Але, разом з тим, на думку вищезначеного дослідника, аналіз навчальної і науково-методичної літератури демонструє відсутність національної моделі забезпечення процесу вивчення іноземних мов, оскільки процес оволодіння іноземною комунікацією відбувався переважним чином за підручниками та посібниками,

написаними ще в 60–80–ті роки ХХ століття, що містили в собі марксистсько-ленінську ідеологію [9, с. 261–262].

В свою чергу М. Корченко, визначаючи тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Україні початку 90-х років ХХ ст., зупинився на позитивних аспектах та певних суперечностях й недоліках цього процесу.

Так, на його думку, аналіз показав, що в 90-х рр. ХХ ст. оновлюється зміст вищої педагогічної освіти в Україні завдяки створенню науково обґрунтованої системи дидактично і методично оформленого навчального матеріалу для різних освітніх і кваліфікаційних рівнів. Було виявлено істотні зміни в них, переглянуто зміст освіти з метою утвердження об'єктивного оцінювання розвитку історії України, правознавства, науки, техніки і культури в Україні і за кордоном. Передусім 1990 р. відзначився руйнуванням одного з головних бастионів догматизованого тоталітаризму – застарілого циклу суспільно-політичних дисциплін. Їх перелік, зміст, організаційні форми освоєння опинилися у конфлікті з реаліями суспільного життя і потребували оновлення на принципово інших засадах. Це явище зумовило те, що підготовку вчителів було спрямовано на оволодіння інноваційними психолого-педагогічними методиками і технологіями навчання. Але, на жаль, так звану педагогізацію підготовки вчителя-вихователя здійснювали здебільшого екстенсивним шляхом за рахунок збільшення годин на вивчення педагогічних дисциплін, значного розширення їхньої номенклатури. В цілому, в педагогічній школі закріпилась орієнтація на підготовку вчителя-предметника, транслятора основ наукових знань, який досконало знає методику викладання предмета і невідступно їй слідує, не проявляючи творчий підхід до навчання [7, с. 25–26].

Отже, в даний період становлення національної освіти України спостерігалось домінування традиційної системи навчання та виховання, з елементами інноваційності, які потребували динамічного й всебічного впровадження. Фактично час вимагав поступової заміни традиційних методів навчально-виховної діяльності на інноваційні, переходу від екстенсивних до інтенсивних технологій засвоєння знань.

Певні суперечності з реаліями життя в перші роки незалежності України спостерігалися й у професійно-технічній освіті. Зокрема змінився попит на традиційні робітничі спеціальності, ринкова економіка вимагала підготовки нових спеціалістів, а матеріально-технічна база цих навчальних закладів була застарілою.

Характеризуючи ситуацію у професійно-технічній освіті Л. Зельман зазначає, що після розвалу СРСР в Україні відбулося падіння виробництва, інфляція, зменшилися державне замовлення на підготовку працівників, скоротилися потреби у кваліфікованих робітниках певних професій. Відчутним став попит на працівників, наприклад, у сфері обслуговування (туризм, готельна справа, бізнес), з'явилися нові професії, які потребували висококваліфікованих працівників. Постала потреба якісної підготовки висококваліфікованих фахівців, а особливо фахівців сфери обслуговування, бо саме ця сфера в економічно розвинутих країнах є однією з важливих складових економіки. Професійно-технічні навчальні заклади змушені були модернізуватися, щоб підготувати висококваліфікованих фахівців. Тому важливою функцією професійно-технічних навчальних

закладів є професійна підготовка учнів до оволодіння професією та підвищення їхнього професійного рівня, перекваліфікація робітників, здійснення професійного навчання персоналу на виробництві, забезпечення ринку праці кваліфікованими робітниками [6, с. 210].

У 90-ті роки ХХ сторіччя у вітчизняній освіті стала формуватися інша негативна тенденція – штучне збільшення ВНЗ (частково за рахунок відкриття філій вже існуючих ВНЗ, а також шляхом віднесення до ВНЗ колишніх технікумів та училищ, які отримали I–II рівні акредитації) та відкриття економічних та юридичних спеціальностей у непрофільних навчальних закладах, що розбалансовувало освітню систему в цілому.

З цього приводу дослідники, аналізуючи суперечності вищої освіти в цілому та культурологічної зокрема, зазначають, що від початку 90-х рр. по всій Україні вищі навчальні заклади будь-якого профілю почали засновувати майже в кожному районному центрі, поступово знижуючи здорову конкуренцію в молодіжному середовищі. До того ж, переважна більшість населення через невдалі економічні реформи почала різко втрачати рівень свого добробуту. Навчання у закладах освіти почало частково базуватися на контрактній основі, витримати яке часто було не по кишені пересічному українцеві. Тому більшість абітурієнтів уже не прагнула навчатися в середній спеціальній ланці (4 роки), щоб згодом ще п'ять років продовжувати цю справу в її вищій формі. Це призвело до падіння престижу і спеціальних музичних закладів загалом, тим більше, інститутів культури. В інститути культури йшли вже лише ті, хто не обтяжував себе семирічним навчанням у музичній школі та чотирирічним – у музичному училищі. Тож основний контингент абітурієнтів інститутів культури від початку 90-х рр. – це випускники середніх шкіл, що досить поверхово ознайомлювалися з художньою культурою в умовах шкіл–студій, мистецьких гуртків клубної мережі (самодіяльності) тощо [4, с. 104].

Визначаючи суперечності у мистецькій освіті фахівці констатують, що головним негативним моментом в організації навчально–виховного процесу початку 90-х рр. стало те, що в інститутах культури (і мистецтв) поступово втрачалось те потужне культурно–мистецьке конкурентне середовище, що давало змогу молоді професійно формуватися не лише під час навчального процесу, а й позаурочний період, мати значну практичну підготовку у сфері дозвілля, адже фактично кожен студент старших курсів обов'язково керував аматорським художнім колективом у позанавчальний час, брав участь у його гастрольній діяльності, набував навичок організатора (пошук чи придбання сценічних костюмів, інструментів, партитур, розміщення учасників під час поїздок тощо) [3, с. 53].

Продовжуючи виявлення суперечностей під час розбудови національної системи освіти, підкреслимо, що з проголошенням незалежності України кардинально розширились межі професійної свободи педагогів, але разом з тим виникли певні проблеми з її ефективною реалізацією.

В цьому контексті А. Ваколюк стверджує, що надання педагогічній громадськості професійної свободи сприяло виникненню в Україні низки освітніх закладів («Школа розуміння», «Школа розвитку», «Школа діалогу культур» та ін.), що працювали за авторськими

програмами розвитку дитини. Ці програми успадкували ідеї відомих педагогів–гуманістів минулого, а також базувалися на сучасних концепціях розвивальної освіти, діалогічного навчання, особистісно–орієнтованого підходу та ін. В той же час, науковці визначають негативні моменти щодо розвитку питань формування здорового способу життя учнів. Зокрема деякі проекти, що реалізовувалися в межах експериментальних здоров'я–зберігаючих шкіл, не були масовими. Учні шкіл не отримували системні знання про своє здоров'я й про те, як його зберегти. Предмет валеологія з навчальних планів шкільної освіти вилучено (1997 р.) через відсутність повноцінно розробленої фундаментальної наукової бази, кваліфікованих спеціалістів–учителів, навчальних посібників. Саме через недостатність державного фінансування відбувалося значне зменшення кількості організацій (клубів, гуртків), що проводили фізкультурно–оздоровчу роботу серед школярів. Такий стан реальної освітньої практики поряд з іншими негативними чинниками (екологічними, соціально–політичними) негативно вплинув на учнівське здоров'я: воно протягом 90-х рр. значно погіршилося через розрив між методолого–теоретичним обґрунтуванням механізмів розвитку здорового способу життя та недостатньою розробкою науково–методичного, організаційного забезпечення формування здорового способу життя учнів [2, с. 56–57].

Отже, в процесі розбудови національної системи освіти виникла низка суперечностей змістовного, ціннісного, організаційно–методичного, економічного, правового характеру. Деякі з цих суперечностей на сьогоднішній день є подоланими, наприклад підготовлено сучасний масив навчально–методичної літератури, посилилась інноваційна складова у навчально–виховному процесі. В той же час, проблеми оптимізації кількості ВНЗ, належного фінансування освіти, зокрема професійно–технічної потребують свого вирішення.

На сьогоднішній день в Україні проголошено курс на євроінтеграцію, а як наслідок належну репрезентацію науково–освітнього потенціалу нашої держави у світовому освітньому просторі, що безумовно впливає на перебіг процесів у освітній сфері. Євроінтеграційні плани розвитку національної систем освіти стануть предметом подальшого дослідження, що продовжить логіку та проблематику, актуалізовану в даній статті.

Список використаних джерел

1. Березівська, Л., 2011. 'Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення (початок 90-х років ХХ ст.)', *Молодь і ринок*, №6, с.17–21.
2. Ваколюк, АМ., 2015. 'Становлення і розвиток ідей формування здорового способу життя старшокласників у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ ст.)', *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*, №1, с.54–57.
3. Виткалов, СВ., Виткалов, ВГ., 2013. 'З історії становлення культурологічної освіти в регіоні', *Культура України*, Вип.42 (1), с.49–59.
4. Виткалов, ВГ., 2006. 'Культурний чинник як фактор духовного становлення молоді (на прикладі аналізу сфери дозвілля та системи вищої спеціальної освіти)', *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зап. Рівненського держ. гуманітарного ун-ту*, Рівне: РДГУ, Вип.11, с.96–107.
5. 'Вузи і політичні науки. Постанова спільного засідання виконкому Української асоціації політологів і науково–методичної

комісії з політології Міністерства освіти України 1994', *Освіта*, 15 червня, с.12.

6. Зельман, Л., 2014. 'Основні етапи розвитку професійно-технічної освіти в Україні', *Педагогіка і психологія професійної освіти*, №2, с.205–216.

7. Корченко, МО., 2011. 'Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Україні у 90-х роках ХХ ст.', *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*, №44, с.23–26.

8. Федорчук, О., 2010. 'Політична наука в Україні: процес формування та інституціоналізації', *Емінак*, №1–4, с.90–94.

9. Шендерук, ОБ., 2016. 'Дослідження педагогічної діяльності факультетів іноземних мов ВНЗ України (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ століття): історіографічно-джерелознавчі аспекти', *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, Вип.133, с.259–263.

References

1. Bereziv's'ka, L., 2011. 'Reformuvannya shkil'noi' osvity Ukraїny v umovah derzhavotvorennya (pochatok 90-h rokiv XX st.) (Reforming the school education of Ukraine in the conditions of state formation (early 90's of the twentieth century))', *Molod' i rynok*, №6, s.17–21.

2. Vokoljuk, AM., 2015. 'Stanovlennja i rozvytok idej formuvannja zdorovogo sposobu zhyttja starshoklasnykiv u vitchyznjanij pedagogicji (druga polovyna XX st.) (Formation and development of ideas of formation of a healthy lifestyle of senior pupils in the domestic pedagogy (the second half of the twentieth century))', *Naukovyj visnyk Mykolaj vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. O. Suhomlyns'kogo. Serija: Pedagogichni nauky*, №1, s.54–57.

3. Vytkalov, SV., Vytkalov, VG., 2013. 'Z istorii' stanovlennja kul'turologichnoi' osvity v regioni (From the history of the formation of cultural education in the region)', *Kul'tura Ukraїny*, Vyp.42 (1), s.49–59.

4. Vytkalov, VG., 2006. 'Kul'turnyj chynnyk jak faktor duhovnoho stanovlennja molodi (na prykladi analizu sfery dozvilja ta systemy vyshhoi' special'noi' osvity) (Cultural factor as the factor of spiritual formation of youth (on the example of analysis of the sphere of leisure and the system of higher special education))', *Ukraїns'ka kul'tura: mynule, suchasne, shljahy rozvytku: nauk. zap. Rivnens'kogo derzh. gumanitarnogo un-tu*, Rivne: RDGU, Vyp.11, s.96–107.

5. 'Vuzy i politychni nauky. Postanova spil'nogo zasidannja vykonkomu Ukraїns'koi' asociacii' politologiv i naukovy-metodychnoi' komisii' z politologii' Ministerstva osvity Ukraїny 1994 (Higher Education and Political Science. Resolution of the joint meeting of the executive committee of the Ukrainian Association of Political Scientists and the Scientific-Methodical Commission on Political Science of the Ministry of Education of Ukraine, 1994)', *Osvita*, 15 chervnja, s.12.

6. Zel'man, L., 2014. 'Osnovni etapy rozvytku profesijnno-tehnichnoi' osvity v Ukraїni (The main stages of the development of vocational education in Ukraine)', *Pedagogika i psihologija profesijnnoi' osvity*, №2, s.205–216.

7. Korchenko, MO., 2011. 'Tendencii' rozvytku vyshhoi' pedagogichnoi' osvity v Ukraїni u 90-h rokakh XX st. (Trends in the development of higher pedagogical education in Ukraine in the 90 years of the twentieth century)', *Teoretychni pytannja kul'tury, osvity ta vyhovannja*, №44, s.23–26.

8. Fedorchuk, O., 2010. 'Politychna nauka v Ukraїni: proces formuvannja ta instyucionalizacii' (Political science in Ukraine: the process of formation and institutionalization)', *Eminak*, №1–4, s.90–94.

9. Shenderuk, OB., 2016. 'Doslidzhennja pedagogichnoi' dij'al'nosti fakul'tetiv inozemnyh mov VNZ Ukraїny (90-ti rr. XX – pochatok ХХІ stolittja): istoriografichno-dzhereloznavchi aspekty (Research of pedagogical activity of foreign languages faculties of higher educational institutions of Ukraine (90-ies XX – the beginning of the XXI century): historiographical-source-study aspects)', *Visnyk Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu. Serija: Pedagogichni nauky*, Vyp.133, s.259–263.

Yakimchuk O., Ph.D., senior lecturer, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), zhizhkot@gmail.com

Key contradictions in the formation of the Ukrainian educational system

Postcommunist transformation in Ukraine has affected the development of all spheres of social life, including education. With the declaration of independence,

new priorities and goals were set before the educational system. She moved on to new principles of work, due to which it was planned to get rid of the negative aspects of the Soviet legacy. But the process of reforming the education system, its updating and reformatting was complicated and controversial. The article raises the problem of the analysis of such contradictions, as well as the need for them to be taken into account in the formation of a new educational policy in modern Ukraine.

Keywords: person, education, culture, education system, educational policy, education reform, post-Soviet transformation of education, sociocultural significance of educational transformations.

* * *

УДК 316.344.34

Щубелка Н. В.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та політології, Одеський національний економічний університет (Україна, Одеса), modero.el@gmail.com

СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Сучасне суспільство динамічно розвивається, тому потребує людини не просто знаючої, а людини яка здатна діяти в умовах соціально-економічних трансформацій в основі яких інноваційна складова. Парадигма освіти, що акцентована на знаньовому компоненті не може плідно функціонувати в межах нових соціально-економічних форм. Стратегічний потенціал теоретико-методологічних положень компетентнісного підходу полягає у зміні акцентів в освіті – із знаньового компоненту на компетентнісний. Ядром нової освітньої парадигми стає спрямованість на сам процес пошуку знання, самоосвіта. Реалізація теоретико-методологічної платформи компетентнісного підходу дозволяє реалізувати модель навчання, що стимулює новаторські зміни в культурі та соціумі шляхом розвитку у людини критичного мислення та формування навиків інноваційної діяльності.

Метою статті є аналіз потенціалу сучасної освіти в умовах соціально-економічних трансформацій, що містять інноваційну складову.

Методи: аналіз, синтез, системний метод.

Ключові слова: соціально-економічні трансформації, освіта, компетентнісний підхід, компетенція, методологія освіти.

В умовах постіндустріального суспільства особливого значення отримує наука. Революційні відкриття в галузі природничого знання привели до зміни мислення, системи цінностей та внесли істотні корективи в образ сучасної картини світу. Наука поступово перетворюється на безпосередню виробничу силу суспільства, посилюється взаємозв'язок між наукою, технікою і виробництвом. Для економіки постіндустріального суспільства характерним стало розширення сфери інноваційної діяльності. Економіка представляє собою систему, що функціонує на основі обміну знаннями. Так, основним «засобом виробництва» стає кваліфікація співробітників, а життєвим пріоритетом – розвиток людських здібностей.

Рушійною силою та основною ознакою, що визначає сутність постіндустріального суспільства є освіта. Сучасне суспільство динамічно розвивається, тому потребує людини не просто знаючої, а людини яка здатна діяти в умовах соціально-економічних трансформацій, в основі яких інноваційна складова. Соціально-економічні реалії ставлять перед освітою принципово нові завдання Парадигма освіти, що акцентована на знаньовому компоненті не може плідно функціонувати в межах нових соціально-економічних форм.

Нові тенденції соціально-економічного розвитку стали предметом досліджень соціологів, філософів, економістів. Особливості нового етапу соціокультурного розвитку досліджували О. Конт, Й. Шумпетер,